

Custodiant els nostres hàbitats aquàtics

VI Jornada de difusió
d'iniciatives de custòdia del
territori a Balears

Can Balaguer 20 de setembre 2019

Programa

- 16:00 h - Presentació de la Jornada per en Miquel Mir i Gual, Conseller de Medi Ambient i Territori.
- 16:10 h - ["L'experiència de restauració de zones humides al Tancat de la Pipa"](#), Lucía Moreno i Matthieu Lassalle, Associació Ecologista Agró (València).
- 16:50 h - ["Recuperació i posada en valor del riu Gaià"](#), Xavier Llopart i Hèctor Hernández, Associació Mediambiental la Sínia (Tarragona).
- 18:00 h - Dinàmica de grup per a donar a conèixer experiències i entitats de Balears.
- 18:30 h - Taules de feina per a treballar sobre casos reals del nostre territori.

CUSTODIANT ELS NOSTRES HÀBITATS AQUÀTICS

VI Jornada de DIFUSIÓ D'INICIATIVES DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI a Balears

20 - SETEMBRE - 2019
DE 16.00 A 20.00 H
CAN BALAGUER
C/ DE LA UNIÓ Nº 3, PALMA
OBERT A TOTA PERSONA INTERESSADA

PROGRAMA

- 15:30 h Recepció participants.
- 16:00 h Presentació de la Jornada.
- 16:10 h "L'experiència de restauració de zones humides al Tancat de la Pipa", Lucía Moreno i Matthieu Lassalle, Associació Ecologista Agró (València).
- 16:50 h "Recuperació i posada en valor del riu Gaià", Xavier Llopart i Hèctor Hernández, Associació Mediambiental la Sínia (Tarragona).
- 17:30 h Pausa - cafè.
- 18:00 h Les experiències de Balears: dinàmiques i taules de feina per conèixer-les i contribuir en els seus projectes.

ORGANITZA

AMB EL
SUPPORT DE

CONSELLERIA
DE MEDI AMBIENT
I TERRITORI

Inscripcions a la pàgina web:
www.ictib.net

Trajectòria i objectius de la jornada

Aquesta jornada de difusió d'iniciatives de custòdia és la sisena que se celebra a Mallorca des que la ICTIB es va formar el 2007 (en [aquest enllaç](#) podeu consultar els continguts de les jornades anteriors). Enguany hem volgut dedicar aquesta trobada a les iniciatives relacionades amb la conservació dels hàbitats aquàtics amb la intenció primera de posar en valor aquests espais i les experiències de millora i conservació que hi tenen lloc.

D'altra banda, l'organització d'una jornada anual pretén assolir altres 3 objectius bàsics:

1. Contribuir a visibilitzar les iniciatives de custòdia que estan en marxa al territori balear.
2. Fomentar el coneixement i la col·laboració entre entitats de custòdia, administracions i persones a títol particular, que tenen interessos compartits.
3. Donar a conèixer la custòdia com a eina de conservació.

Els hàbitats aquàtics a Balears

Els hàbitats aquàtics són especialment importants per la biodiversitat que acullen i la gran quantitat de serveis ecosistèmics que proporcionen al nostre benestar. Actualment, però, es troben amenaçats en la seva majoria, tant per la seva destrucció directa com per altres causes diverses que afecten el seu estat ecològic. Paral·lelament a aquest procés de degradació, sentim un relatiu despertar social que va apropant cada dia més la problemàtica ambiental a les persones. Per aquesta raó, a la jornada es va voler donar un especial èmfasi a com teixir col·laboracions i implicar als diferents agents socials en les iniciatives que sorgeixen en aquesta direcció..

Al llarg de tota l'horabaixa es varen presentar diverses iniciatives relacionades amb el tema; primer dues organitzacions convidades de la península ens varen explicar les seves interessants i engrescadores experiències al [Tancat de la Pipa](#) (Albufera de València) i al [Riu Gaià](#) (Tarragona). Posteriorment va ser el torn de les iniciatives de Balears, en un format més participatiu. A les següents pàgines hi trobareu una devolució dels resultats d'aquesta segona part..

Taules de treball

Medi litoral i marí

Iniciativa amfitriona:

“Procés participatiu per a la redacció d’un Pla de Gestió per a la inclusió a la Xarxa Natura 2000 de la illa de Tagomago”, Xisco Sobrado, GEN-GOB Eivissa. Una experiència en la que es crearen espais per a teixir aliances i construir un discurs comú vers la gestió de certes illes al Sud d’Eivissa. Podeu consultar l’informe en [aquest enllaç](#).

Idees recollides a la taula de treball sobre *medi marí*

Context i problemàtiques: desconeixement de la XN2000 per part de la població; diversitat d'interlocutors en les administracions públiques; posar en marxa els acords dels tallers.

Objectius concrets: implicació social en la conservació a través de la redacció de plans de gestió.

Temes jurídics: multiplicitat de competències.

Aliances necessàries: gran repte per la diversitat d'agents implicats; important dinamitzar els tallers amb persones de fora del territori.

Accions: tallers participatius; educació ambiental; intercanvi d'experiències; pla d'acció.

Recursos: fundacions privades; fons europeus; fons municipals; recursos propis; espais (instal·lacions públiques); temps (el model de governança ha agilitzat el procés).

Implicació social i difusió: òrgan de seguiment; Aliança Mar Blava.

Punts d'aigua: basses, safrejos, etc.

Iniciativa amfitriona: “Actuacions per a la conservació de diverses espècies de fauna aquàtica”, Elisa Miquel i Nora Müller, Fundació Vida Silvestre Mediterrània. Han realitzat diverses actuacions per a contribuir a la conservació d'espècies com el calàpet balear, l'espínós i d'altres espècies, creant basses temporals i permanents. Més informació [aquí](#).

Idees recollides a la taula de treball sobre punts d'aigua

Context i problemàtiques: intervencions a la finca Son Pons de Campanet.

Objectius concrets: conservació del calàpet balear i l'espínós; educació ambiental.

Temes jurídics: llicència per moviment de terres; normativa de voluntariat i assegurança; autorització de translocació d'espècies (Bassa Permanent de l'Espinós - BPE).

Aliances necessàries: caps de negociat; experts en circulació d'aigua i mecanismes d'autodepuració; empresa constructora local; jardí botànic; xarxa de propietaris i pagesos de l'entorn (Bassa temporal pel calàpet -BTC - i BPE); Espais Naturals Protegits - PN s'Albufera (BPE); Administració Local-IBANAT (Bassa contra incendis - BC).

Accions: analítica d'aigua; revegetació; creació de bassa temporal (BTC); impermeabilització i creació de zones de refugi humides (BTC i BPE); bomba per circular i oxigenar l'aigua (BPE); avaluar el potencial de conservació per altres espècies (BC).

Recursos: finançament CMA; assessorament tècnic; voluntariat.

Implicació social i difusió: voluntariat; educació ambiental; xarxes socials.

Legenda: bassa temporal del calàpet (BTC), permanent de l'espínós (BPE) i bassa contra incendis (BC)

Zones humides

Iniciativa amfitriona: “Actuacions en el marc de l’acord de custòdia al Salobrar de Campos”, Toni Muñoz, GOB Mallorca. En aquesta zona humida s’hi fa seguiment d’aus, actuacions per afavorir certes espècies i assessorament tècnic a la propietat, entre d’altres. També es van tractar les idees que el GOB i un sector educatiu del Port d’Alcúdia tenen vers el llac de Maristany, un enclau que limita amb l’urbà i reuneix unes característiques que el fan molt especial.

Idees recollides a la taula de treball sobre zones humides

Context i problemàtiques	Objectius
<p>Salobrar de Campos:</p> <ul style="list-style-type: none">- Importància ornitològica.- Empresa salinera en domini públic. Risc de desaparició; conversió del producte en “flor de sal”, a la que el GOB aporta dades que donen valor afegit.- 2014 Acord CdT (seguiment d’aus i accions concretes).- 2018 Declaració Parc Natural. <p>Maristany:</p> <ul style="list-style-type: none">- Abocaments incontrolats (vent, oci?).- Urbanització: degradació de la zona natural i risc d’inundació urbana.	<p>Generals:</p> <ul style="list-style-type: none">- Manteniment de la biodiversitat (aus).- Conservació processos naturals a l’espai. <p>Concrets (Salobrar):</p> <ul style="list-style-type: none">- Estudi i seguiment ornitològic.- Contribuir al coneixement de l’espai i els seus valors.- Visibilitzar lligam entre l’activitat salinera i la conservació.- Donar valor afegit a la “flor de sal”.

Temes jurídics	Aliances necessàries
<ul style="list-style-type: none">- Litigi de l'empresa salinera, que és "propietària" en domini públic; termes de l'acord amb l'empresa.- Es tracta estrictament de domini públic? Com abordar-ho? <p>Dos exemples útils: La Sínia, té acord Custòdia amb l'ajuntament, no vàlid jurídicament però que serveix de cunya per relacionar-se amb Costes. Acord PN s'Albufera i Endesa, van necessitar tres anys a signar-lo. L'adm. pública es veu com un obstacle, però hi ha maneres.</p> <ul style="list-style-type: none">- No ha afectat a l'acord amb l'empresa salinera la creació del PN d'es Trenc.- Els Plans de Gestió del Litoral es veuen com una oportunitat.	<ul style="list-style-type: none">- Ajuntaments (Campos, Alcúdia).- Consell de Mallorca.- Escoles, instituts (per fer accions amb l'alumnat).- Experts en gestió i biodiversitat en zones humides.

Accions

Salobrar:

- Es fa un seguiment de les aus de la zona.
- S'ha editat una guia ornitològica de passeig.
- S'ha publicat i difòs un quadern per escolars.
- S'ha dut a terme una millora de l'hàbitat per la reproducció del flamenc. Èxit per l'eliminació de salicòrnia a una zona.
- S'ha col·laborat en vídeos de promoció del producte "flor de sal".

Maristany: (propostes)

- Es qüestiona la idea inicial de gestionar del nivell de l'aigua per evitar la sortida pel canal de desaigüe i el posterior assecament, ja que potser es perd un hàbitat que precisament depèn d'aquest règim estacional.
- Seguiment de la qualitat de l'aigua i la biodiversitat (el GOB ja fa anualment el d'aus, en col·laboració amb escolars de Port d'Alcúdia, que també fan seguiment dels paràmetres físico-químics de l'aigua)).
- Estudi complet de biodiversitat (macròfits, invertebrats, avifauna).
- Tancament de l'espai per evitar abocaments i altres pràctiques negatives.
- Neteja de l'espai amb escolars, per conscienciar els joves.
- Divulgació de les accions: jornades d'anellament, seguiment anual d'aigua, avistament d'aus.
- Proposta d'introducció del calàpet balear.
- Recerca històrica amb l'alumnat sobre com era l'espai.
- Potenciar l'ús públic educatiu i de natura (camins per visitants, plafons informatius, observatori d'aus).

Recursos	Implicació social i difusió
<ul style="list-style-type: none">- Empresa salinera, privats (Salobrar).- Convocatòries d'ajudes a projectes ambientals (Colonya Caixa, Govern Balear, Fundación Biodiversidad, etc.)- Fotògrafs i dissenyador voluntaris (Maristany)..- Venda de quaderns i guies (Maristany).- Crowdfunding per la primera edició? (Maristany).	<ul style="list-style-type: none">- Escolars: ja participen del seguiment i l'activitat d'una formació per esdevenir guies de natura en diversos idiomes.- Activitats organitzades pel GOB: voluntariat i sortides ornitològiques.- Alumnat de Turisme: estudi de mercat sobre turisme ornitològic; ja s'ha fet la proposta.

Torrents

Iniciativa amfitriona: “**Projecte de recuperació de la vegetació de ribera del torrent de na Burgesa**”, Caterina Amengual, Aj. d’Artà. Vam tenir la sort de conèixer aquest projecte de recent creació, que pretén rehabilitar un hàbitat necessari tant en termes de biodiversitat com pels serveis ecosistèmics que aporta: gaudi públic, paisatge, contenció de les torrentades, etc.

Idées recollides a la taula de treball sobre *torrents*

Context i problemàtiques: inundacions; temporalitat; seguretat de les persones; abandó administratiu.

Objectius concrets: sensibilització del veïnat; naturalització de l'entorn; infiltració.

Temes jurídics: manca una llei d'aigües amb les característiques de les Illes Balears; manca de "deslinde".

Aliances necessàries: propietaris i grans propietaris; entitats de custòdia i altres; centres educatius; protecció civil; companyies d'assegurances.

Accions: plantacions; manteniment; educació ambiental; actuacions a la llera.

Recursos: grans propietaris; donacions; impost de turisme sostenible; convocatòries de projectes; voluntariat; aportacions de material.

Implicació social i difusió: xarxes socials; material audiovisual; revista i radio locals; associacions del poble; treball en xarxa; tenir detalls i cura del voluntariat.

Conclusions

Un dels temes més complexos que es varen tractar a les taules és el de la propietat de la majoria d'aquests espais, que solen estar en **domini públic** i, per tant, hi conflueixen diverses administracions com a propietàries o com a gestores. Aquest és un fet clau per aclarir a l'hora de plantejar-hi una iniciativa, ja que permet identificar qui serà el(s) interlocutor (s) a l'hora d'abordar les possibles accions, l'acord, etc. Van sorgir diverses idees a les taules que permeten avançar en aquest plantejament.

També va quedar molt clara la necessitat d'**aliances** amb diferents agents del territori, com a base per a poder donar més i millor abast a les iniciatives. De la mateixa manera, comptar amb la **normativa** que afecta l'espai és bàsic no només per a conèixer els límits o els permisos que cal obtenir, sinó també per trobar arguments legals que poden donar impuls a les iniciatives. Les accions a posar en marxa dependran en bona mesura de tot això; amb la normativa en la mà i capacitat tècnica, val la pena **validar les accions amb els agents implicats**.

Finalment, destaca a totes les iniciatives el pes que té la cerca d'**implicació social**, ja sigui indirectament a través de la comunicació i difusió de les iniciatives (xarxes socials, mitjans, etc.) que fomentin la complicitat de la gent, o directament, amb la organització d'esdeveniments que permetin apropar l'experiència a la societat i aconseguir que s'hi involucrin d'alguna forma (xerrades, projeccions, debats, jornades de feina, voluntariat, etc.). Els **ambients aquàtics es valoren com a bé comú** i potser per això es fa encara més palesa la necessitat de fer partícip a la població civil.

Valoració final

Des de la ICTIB valorem molt positivament la jornada i sembla que l'opinió és compartida per moltes de les persones que hi van participar, que així ens ho han fet saber. Les entitats convidades de la península ens varen mostrar experiències exitoses en les que s'han assolit fites valuoses que van inspirar molt a qui els vam poder escoltar. Els ponents també van participar de la segona part de la jornada, el que va ser molt positiu quant a les contribucions que van realitzar.

La breu dinàmica iniciada a la segona part va anar molt bé per a establir un primer contacte entre les diferents persones que hi havia i minimitzar les barreres entre els desconeguts. Les taules de feina que van seguir pretenien contar iniciatives locals en un altre format més participatiu i creiem que varen anar molt bé; les persones de cada taula varen poder conèixer d'aprop les iniciatives i, a més, varen poder aportar idees i suggeriments que han pogut enriquir-les. Així, s'ha donat la volta a l'habitual presentació, que va més en un sentit, per a facilitar un espai de diàleg en dos sentits.

Tot i que hem pres nota de coses a millorar que tindrem en compte per a futures edicions, estem contents dels resultats de la jornada i creiem que ha aconseguit els seus objectius principals, especialment el de punt de trobada per a conèixer, compartir, aprendre i teixir vincles entre les persones i entitats participants. **Moltes gràcies a tots i totes!**

Visita el web de la ICTIB per a més informació: www.ictib.net

També estem a Facebook: <https://www.facebook.com/ICTIB/> i Twitter: <https://twitter.com/IniciativaCTIB>

www.baumacoop.net
formacio@baumacoop.net
+34 675 968 685 (Arenas)
+34 627 012 339 (Xavier)

